

Politik och handel i öst och väst

I krig är den ekonomiska blockaden ett huvudvapen. Även det kalla kriget måste leda till liknande åtgärder. USA har, det måste alla erkänna, visat stor obenägenhet att genom åtgärder, erinrande om blockader under krig, begränsa handeln mellan motståndarna i öster och de stater som är neutrala eller i varje fall mindre aktivt engagerade i det kalla kriget. Sverige har, exempelvis, kunnat erhålla en Marshall-hjälp på många tiotal miljoner samtidigt som vi enligt 1946 års kreditavtal sänder varor — som i viss omfattning är direkt värdefulla från militär synpunkt — till Ryssland; England har till Tjeckoslovakien kunnat sända maskiner som USA vägrar att exportera till detta land. Den amerikanska statsledningen har till länder utanför östzonen i stort sett exporterat vad som begärts utan hänsyn till dessa länders handelsförbindelser öster ut.

Inte heller nu kan man tala om påtryckningar eller hotelser från amerikansk sida. Men en förändring i inställningen, som successivt framträtt under de senaste åren, har fått mera bestämde drag. Det väsentliga motivet för denna ändring är att den ökade upprustningen medfört en knapphet på viktiga råvaror. USA anser ett slags ransonering nödvändig; man vill också förebygga att den amerikanska exporten indirekt blir en export till östblocket. Det är därför förhandlingar om "frågor rörande fördelningen av strategiskt viktig materiel" — som det heter i den amerikanska ambassadens kommuniké — befunnits erforderliga.

Sveriges handel med östblocket är relativt liten; ungefär en tolfedel av vår export gick januari—november 1950 dit, ungefär en fjortondel av vår import kom därifrån. Till väsentlig del kan denna handel anses livsviktig; vi behöver de polska kolen (151 miljoner kronor under den angivna tiden) och måste i utbyte huvudsakligen lämna maskiner. Handeln med Ryssland är den svagaste punkten. Enligt kreditavtalet — som länge ansetts skandalöst, men år för år ter sig alltmera vanvettigt — skall vi till Ryssland leverera för omkring 450 miljoner (enligt uppgifter vid årsskiftet), och härav kommer på åren 1951 och 1952 över 270 miljoner, till större delen maskiner och dylikt av uppenbart, om också i regel indirekt militärt värde. Belastningen är, ekonomiskt och politiskt, så mycket värre som för dessa leveranser, behövliga råvaror och maskiner till en del måst inköpas i USA. Att den amerikanska regeringen måste

finna denna ordning stötande är sannerligen inte förvånande. Men å andra sidan är klart att den svenska staten nu, då kreditavtalet om drygt ett halvår är till ända, knappast kan företa någonting av betydelse; det är omöjligt att dra in de redan givna eller utlovade krediterna till svenska företag för export till Ryssland. Dumheten är gjord; den kan inte göras omgjord — från inrikespolitisk synpunkt kan blott än en gång betonas det oerhörda i att något försök till revision av avtalet inte skett och att krediten stigit med hundratals miljoner sedan regeringen förvalen 1948 försäkrade att den inte längre kunde tänkas stiga.

Ryssavtalet är en av svagheterna i den svenska positionen. Den andra är vår utrikespolitik. Det lär vara obestridligt att just

i en situation som den nu föreliggande blir den totalt omotiverade nedläggningen av vår röst i Kinafrågan ett minus, ett påtagligt om än icke påtalat eller erkänt minus, vid förhandlingarna. Och ryssavtalet och den nedlagda rösten är i grunden uttryck för samma totala felbedömning av läget. Man har irriterat västern utan att vinna något i öster. Helt bortsett från de moraliska synpunkter som utrikesledningen tror sig vara överlägsen har den svenska politiken varit en djupt misslyckad politik.

Å andra sidan bör det betonas att USA icke har skäl att förhindra export till Sverige av materiel som är nödvändig för den svenska beredskapen. Det svenska försvaret, utgör, vare sig det erkänns eller inte, en del av västerns försvar, ty det kan aldrig användas till stöd åt västerns fiender — våra egna fiender. Den något modererade tredje ståndpunkt som stundom skymtar hos våra socialdemokratiska ledare är trots allt ett slags naivt camouflage; de vet var de hör hemma, och det måste också västerns demokratier veta.